

Ергард Наталія Миколаївна

Національний медичний університет ім. О.О.Богомольця, м. Київ

Кулій Ольга Іванівна

Київське міське клінічне бюро судово-медичної експертизи, м. Київ

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ГІСТОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Судово-медична служба в Україні грає важливу роль у вирішенні спірних питань щодо причин смерті людини, давності заподіяння будь-яких тілесних ушкоджень при дослідженні трупів тощо. І одне із провідних місць в допомозі судово-медичному експерту займає лабораторна служба, особливо відділення судово-медичної гістології. Лікарі судово-медичні експерти гістологи при вивченні наданих на дослідження об'єктів не лише підтверджують діагнози, а іноді навіть вперше їх встановлюють. Так як, не завжди судово-медичний експерт загальної практики при розтині трупа може побачити всі патологічні процеси, на підставі яких буде встановлювати свій діагноз, тому при підозрілих чи незрозумілих випадках обов'язково надсилають певні шматочки внутрішніх органів на судово-гістологічне дослідження з метою підтвердження чи встановлення діагнозу. Набір шматочків внутрішніх органів може відрізнятися в залежності від причини смерті та регламентований «Правилами проведення судово-медичної експертизи /дослідження/ трупів в бюро судово-медичної експертизи» наказом № 6 МОЗ України від 17.01.1995 року [2].

Відділення судово-медичної гістології у своїй роботі керується «Правилами проведення судово-медичної експертизи /досліджень/ відділеннях судово-медичної гістології бюро судово-медичної експертизи» наказом № 6 МОЗ України від 17.01.1995 року [2].

Слід зауважити, що з 19.11.2012 року набув чинності новий Кримінальний процесуальний кодекс України (надалі КПК), де законодавцем згідно ч. 4 ст. 69 КПК України передбачено, що «Експерт **не має права** за власною ініціативою збирати матеріали для проведення експертизи». Проте, в науково-практичних коментарях не регламентовано, які саме матеріали

експертів забороняється збирати самостійно [2]. Так, наприклад, матеріалами для дослідження при проведенні судово-медичної експертизи можуть бути біологічні об'єкти, що надсилаються на гістологічне дослідження для об'єктивного і повного підтвердження судово-медичного діагнозу, об'єм вилучення яких вирішує сам експерт, керуючись «Інструкціями проведення судово-медичної експертизи» Наказу № 6 Міністерства Охорони Здоров'я від 17.01.1995 року, де не забороняється експертів обирати той об'єм досліджень, який необхідний для встановлення повноти та об'єктивності судово-медичної експертизи згідно Закону України «Про судову експертизу». Також, згідно п. 3 ч. 5 ст. 69 КПК України передбачено, що експерт **зобов'язаний** «...Забезпечити збереження об'єкта експертизи. Якщо дослідження пов'язане з повним або частковим знищенням об'єкта експертизи або зміною його властивостей, експерт повинен **одержати** на це **дозвіл** від особи, яка залучила експерта», що суперечить ст. 5 Закону України «Про судову експертизу», де передбачено, що «...Під час проведення судових експертиз об'єкти дослідження можуть бути пошкоджені або витрачені у тій мірі, в якій необхідно для дослідження», так як для об'єктивності досліджень експерт **має право** самостійно обирати методику та об'єм досліджуваного матеріалу, іноді навіть з частковим або повним його знищенням. Це також обумовлено в п.п. 2.2.1. пункті 2 спеціальної частини «Правил проведення судово-медичної експертизи трупів у бюро судово-медичної експертизи» затверджених в «Інструкціях проведення судово-медичної експертизи» Наказу №6 Міністерства Охорони Здоров'я від 17.01.1995 року («2.2.1. Викладені в даній частині Правил відомості містять необхідний оптимально-мінімальний набір заходів /стандарт якості/, виконання яких **обов'язкове** при проведенні експертизи трупів. **Відхилення** від стандарту в бік зменшення **недопустиме**») [4].

Враховуючи вищевикладене, виникає проблемне правове питання – Як призначати експерту дослідження об'єктів: чи через сповіщення слідчих органів, які в подальшому будуть призначати цю експертизу, або судово-медичний експерт самостійно направляє об'єкти дослідження в лабораторію без сповіщення слідчих органів лише на підставі направлення на судово-

гістологічне дослідження (за формою № 180/0 затвердженою наказом МОЗ України від 05.08.1999 року № 197)? Відповіді на ці питання не має і в науково-практичних коментарях [2].

Крім того, виникає ще одне проблемне правове питання – якщо по кожному випадку вноситься кримінальне провадження, на підставі якого судово-медичний експерт всі отримані дані після дослідження ним суб'єкту чи об'єкту заносить у «Висновок експерта», то який документ буде заповнюватися експертами лабораторних служб? Вони і досі результати всіх проведених досліджень фіксують в «Акті судово-медичного дослідження» (форма № 171/10 затверджена наказом МОЗ України від 05.08.1999 року за № 197) на підставі направлень (форма № 180/0 затверджена наказом МОЗ України від 05.08.1999 року № 197) судово-медичних експертів загальної практики, що суперечить КПК України, але не суперечить наказу № 6 МОЗ України «Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України» від 17.01.1995 року. Проте, слід зауважити, що даний «Наказ» є лише підзаконним нормативним правовим актом і не повинен суперечити закону як нормативно-правому акту та повинен бути приведений до належності згідно нового Кримінального процесуального кодексу України [3].

Отже, враховуючи вищевикладене, можна стверджувати, що і досі існують значні суперечливості та розбіжності між діючими «Інструкціями проведення судово-медичної експертизи» Наказу №6 Міністерства Охорони Здоров'я від 17.01.1995 року та новими положеннями КПК України. Тому залишення без змін та корекцій змісту вище згадуваних статей нового Кримінального процесуального кодексу України суттєво порушують права судово-медичного експерта на повноту та об'єктивність проведення судово-медичної експертизи, його право на незалежність при проведенні експертизи.

Література:

1. Тацій В.Я. Кримінальний процесуальний кодекс України Науково-практичний коментар / В.Я.Тацій, А.В. Портнов // том 1 – Харків. – «Право» - 2012. - С. 223-224

2. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 р. № 6 «Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України»

3. Кримінальний процесуальний кодекс України чинний від 19.11.2012 року. – К. 2012

4. Ергард Н.М. Проблемні питання регламентації проведення судово-медичної експертизи // Судово-медична експертиза № 1 – Київ. – 2013. – С. 61-62